

UDC: 343.37(045)(575.1)

JAZONI YENGILLASHTIRUVCHI HOLATLARGA DOIR JINOYAT QONUNCHILIGI NORMALARINING RIVOJLANISHI

Muslimov Ikrom Tuxtamuratovich,
Toshkent davlat yuridik universiteti
mustaqil izlanuvchisi
ORCID: 0000-0003-4475-0555
e-mail: Ikramjon.muslimov@mail.ru

Annotatsiya. Mazkur maqolada tadqiq etishning mantiqiylik, tizimlilik, qiyosiy-huquqiy metodlaridan keng foydalanilgan. Jumladan, birinchi navbatda, jazoni yengillashtiruvchi holatlarga doir qonunchilik normalarining rivojlanishi, shuningdek, u haqdagi olimlarning ilmiy qarashlari, tadqiqotlari, ular o'rtasidagi o'zaro o'xshash va farqli jihatlar atroflicha bayon qilingan. Shu bilan birga, jazoni yengillashtiruvchi holatlar turlari bilan qiyosiy tahlil qilinib, ulardagi muammoli jihatlar aniqlandi va ketma-ket tavsiflab berildi. JK 55-moddasining birinchi qismida mustahkamlangan ro'yxatda bo'lg'usi jazoni yumshatish bilan bir qatorda, hatto JKning 64–67-moddalari qoidalaridan birini qo'llab, jinoiy javobgarlikdan ozod qilish imkonini beradigan alohida jazoni yengillashtiruvchi holatlar nazarda tutilganligi asosli ravishda tahlil qilingan. Jinoyat huquqi doktrinasi va unda mavjud ilmiy tadqiqotlar tahlil etilib, bu borada asosli nazariy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: jinoyat, jazo, jinoyat qonunchiligi, jazoni yengillashtiruvchi holatlar, jazoni og'irlashtiruvchi holatlar.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УГОЛОВНО-ПРАВОВЫХ НОРМ ОБ ОБСТОЯТЕЛЬСТВАХ, СМЯГЧАЮЩИХ НАКАЗАНИЕ

Муслимов Икром Тухтамуратович,
самостоятельный соискатель Ташкентского
государственного юридического университета

Аннотация. В статье широко используются логический, системный, сравнительно-правовой методы исследования. В частности, в первую очередь были описаны развитие правовых норм, касающихся смягчающих обстоятельств, а также научные взгляды и исследования ученых по этому

поводу, подробно исследованы сходства и различия между ними. При этом был проведен сравнительный анализ с видами смягчающих обстоятельств, выявлены и последовательно охарактеризованы их проблемные стороны. Также обоснованно проанализировано, что в части первой статьи 55 Уголовного кодекса, помимо смягчающих будущее наказание обстоятельств, предусмотрены особые смягчающие обстоятельства, позволяющие освободить от уголовной ответственности путем применения одного из положений статей 64–67 Уголовного кодекса. При этом были проанализированы существующие теории и научные исследования по данному направлению уголовного права, а также выработаны обоснованные теоретические предложения и рекомендации.

Ключевые слова: преступление, наказание, уголовное законодательство, обстоятельства, смягчающие наказание, обстоятельства, отягчающие наказание.

IMPROVEMENT OF CRIMINAL LEGAL REGULATIONS ON CIRCUMSTANCES OF MITIGATION OF PUNISHMENT

Muslimov Ikram Tukhtamuratovich,
Independent Researcher
of Tashkent State University of Law

Abstract. Logical, systematic, and comparative legal methods of research were used in this article. In particular, first of all, the development of legal norms related to mitigating circumstances was described, as well as the scientific views and research of scientists about it, and the similarities and differences between them were described in detail. At the same time, a comparative analysis was made with the types of mitigating circumstances; their problematic aspects were identified and described sequentially. Also, it was reasonably analyzed that in the first part of Article 55 of the Criminal Code, in addition to mitigating future punishment, special mitigating circumstances allow exemption from criminal liability by applying one of the provisions of Articles 64–67 of the Criminal Code. At the same time, the doctrine of criminal law and existing scientific research were analyzed, and reasonable theoretical proposals and recommendations were developed in this regard.

Keywords: crime, punishment, criminal law, circumstances mitigating punishment, circumstances aggravating punishment.

Kirish

Jinoiy jazoni yengillashtiruvchi holatlarni tadqiq qilishda bu sohada qonunchilikning rivojlanish jarayonini tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mamlakatimizda eng qadimiy manbalardan biri hisoblangan “Avesto”da jinoyat va jazo masalalariga alohida e’tibor qaratilgan. Unga ko’ra, kohinlar tomonidan jinoyat ishini ko’rish va adolatli hal etishdan oldin jinoyatchi yoki qonun buzuvchining

aybi, aybdorlik shakli va darajasi, shu jumladan, jazoni yengillashtiruvchi holatlar, aybdorning qaysi dinga mansubligi va boshqa holatlar o'rganilgan [1, 28-b.]. "Avesto"ni tahlil qilish asosida quyidagilar jazoni yengillashtiruvchi holatlar sifatida tan olinganligini kuzatish mumkin: 1) jinoyat sodir etgan shaxs (gunohkor)ga chora ko'rish *(masalan, axloqqa qarshi jinoyatlar, jumladan, zinokorlik va bachchavozlik jinoyatlarini sodir etgan shaxslar hech qanday dalil-isbotsiz va guvohsiz hamda kohin (sudya)ning hukmisiz o'ldirilgan. Gunohkorni o'ldirgan kimsaning gardanida eng katta aybi bo'lsa ham, u afv etilgan)*; 2) ko'p bolali oila a'zolari va homilador ayollar tomonidan jinoyat sodir etish; 3) ehtiyotsizlik orqasidan jinoyat sodir etish; 4) kuchli ruhiy hayajonlanish holatida jinoyat sodir etish; 5) birinchi marotaba jinoyat sodir etish; 6) o'z aybini ixtiyoriy ravishda tan olish va hokazo.

Jinoyat qonunchiligi rivojlanishining keyingi bosqichi mamlakatimizda islom dinining kirib kelishi va shariat qoidalarining o'rnatilishi bilan bog'liq. Jumladan, shariatda jazoni yengillashtiruvchi va og'irlashtiruvchi holatlar aniq ko'rsatilgan hamda ular jazo tayinlashda inobatga olingan. Shariatda jazoni yengillashtiruvchi holatlarga quyidagilar kiritilgan: 1) aybni bo'yniga olish, chin ko'ngildan pushaymon bo'lish. Ushbu holatlar, ayniqsa, ta'zir turi qo'llanishi ko'zda tutilgan jinoyatlarda jazodan umuman ozod qilishga asos bo'la olgan; 2) yetkazilgan zararni ixtiyoriy ravishda to'lash; 3) majburlash yoki moddiy tomondan, xizmat jihatidan qaramlik sababli jinoyat sodir qilish; 4) jabrlanuvchining aybdorni kechirishi; 5) voyaga yetmaganlar va ayollar tomonidan jinoyat sodir etish *(masalan, ular tomonidan jinoyat sodir etilganda, o'lim jazosi qo'llanmagan, ayollarga nisbatan to'la tovonning yarim miqdori undirilgan)*; 6) qullar tomonidan jinoyat sodir etilishi; 7) podshoh "had" jazosi qo'llanishi nazarda tutilgan jinoyatlar uchun jazolanmagan, qasos jazosi esa doimiy ravishda tovonga almashtirilgan [2, 88-89-b.]; 8) jinoyat tamom bo'lmagan bo'lsa *(masalan, qaroqchilar yo'l to'sayotganlarida hali molni olmay va hech kimni o'ldirmay turib qo'lga tushsalar, ular to'lov qilgunlariga qadar qamab qo'yilgan [3, 535-b.] yoki o'g'ri narsani xonadan olib chiqib ketmay turib qo'lga tushsa, qo'li kesilmagan [3, 525-b.])*; 9) jinoyat sodir etilganiga ko'p vaqt bo'lganligi *(masalan, guvohlar biron kishining 10 dirham va undan ortiq bahodagi mulkni o'g'irlagani haqida guvohlik berib, aybdorning nomini aytib, ko'rsatma bersalar, jinoyat sodir etilganiga uzoq muddat o'tgan bo'lsa, o'g'riga had jazosi qo'llanmay, balki undan moddiy zararni to'lash talab qilingan)*.

Jinoyat qonunchiligi rivojlanishining keyingi bosqichi mamlakatimizda jinoyat qonunchiligining alohida kodifikatsiya qilinishi bilan bog'liq. Ya'ni 1926-yilda O'zbekistonda birinchi JK qabul qilinguniga qadar jinoyat ishlarini yuritish shariat qoidalari asosida amalga oshirilgan.

1926-yilgi JKning 48-bandiga ko'ra, sud ijtimoiy himoya choralari (jazolar)ni qo'llashda jinoyatchi hamda sodir etilgan jinoyatning xavflilik darajasi va xususiyati, jinoyatchining shaxsi, jinoyat motivi, shuningdek, ushbu jinoyatning sodir etilish joyi va vaqti bo'yicha aslida jamiyat uchun qanchalik xavfliligini hisobga oladi [4, 10-b.]. Ko'rib turganimizdek, 1926-yilgi JK bo'yicha jazo tayinlashning umumiy qoidalarida sudlarga jazo tayinlashda jazo (javobgarlik)ni yengillashtiruvchi holatlarni hisobga olish sharti

to'g'ridan to'g'ri majburiy tarzda bayon etilgan. Ammo JKda qayd etilgan umumiy qoidalar asosida sudlar tomonidan ushbu masalalar inobatga olingan.

Ushbu JKning 50-bandiga ko'ra, jinoyat: 1) garchi zaruriy mudofaa chegarasidan chetga chiqsa ham, sovet hokimiyati, huquqiy tartibot, himoya qiluvchi yoki boshqa shaxslarni tajovuzlardan himoya qilish maqsadida; 2) ishchi yoki mehnat krestyanlari tomonidan; 3) birinchi marotaba; 4) shaxsiy manfaatlarga ko'ra yoki har qanday asossiz sabablarga ko'ra; 5) qo'rqitish, majburlash, xizmati yoki moddiy qaramlik ta'siri ostida; 6) kuchli ruhiy hayajonlanish ta'siri; 7) ochlik, zarurchilik va umuman shaxsiy yoki oilaviy mushkul ahvolda; 8) soddalik, ongsizlik yoki tasodifiy holatda; 9) voyaga yetmagan shaxs yoki homilador tomonidan jinoyat sodir etish holatlarida sudlar nisbatan yengilroq jazo choralarini ko'rishlari mumkin.

Jinoyat qonunchiligi rivojlanishining keyingi bosqichi 1959-yilda yangi JK qabul qilinishi bilan bog'liq. Ushbu JKning 37-moddasiga muvofiq, jazo tayinlashda sud huquqiy ongga amal qilib, sodir etilgan jinoyat xususiyati va jamoat uchun xavflilik darajasi, aybdorning shaxsi hamda ishning javobgarlikni yengillashtiruvchi va og'irlashtiruvchi holatlarini e'tiborga oladi. Bunda javobgarlikni yengillashtiruvchi holatlar sud tomonidan jazo tayinlashda inobatga olinishi 1959-yilgi JKda ham belgilanganligiga e'tibor qaratish mumkin. Yengillashtiruvchi holatlar ro'yxati esa JKning 38-moddasida sanalgan. Ya'ni jazo tayinlashda quyidagilar javobgarlikni yengillashtiruvchi holatlar deb topiladi: 1) aybdor o'zi qilgan jinoyatning zararli oqibatlarining oldini olish yoki yetkazilgan zararni ixtiyoriy ravishda to'lashi yoki yetkazilgan zararni bartaraf etishi; 2) shaxsiy yoki oilaviy hayotida og'ir holatlarni boshdan kechirgan vaqtda yoki boshqa mushkul ahvolda jinoyat sodir etish; 3) qo'rqitish yoki majburlash yoxud xizmati, moddiy yoki boshqa jihatlardan qaramligi ta'siri ostida jinoyat sodir etish; 4) jabrlanuvchining g'ayriqonuniy harakatlari natijasida ro'y bergan kuchli ruhiy hayajonlanish ta'siri ostida jinoyat sodir etish; 5) garchi zaruriy mudofaa chegarasidan chetga chiqsa ham, jamiyat uchun xavfli tajovuzdan himoya qilish vaqtida jinoyat sodir etish; 6) voyaga yetmaganlar tomonidan jinoyat sodir etilishi; 7) homilador ayollar tomonidan jinoyat sodir etilishi; 8) chin ko'ngildan pushaymon bo'lish yoki aybini bo'yniga olib kelish [5, 32–33-b.].

Material va metodlar

Ushbu maqolada tadqiq etishning mantiqiy, tizimlilik, tarixiy-yuridik, qiyosiy-huquqiy metodlaridan keng foydalanilgan. Mazkur metodlardan foydalanib, muayyan natijaga erishilgan va jinoyat huquqi umumiy qismiga oid nazariy hamda ilmiy jihatdan asoslangan takliflar ishlab chiqilgan.

Tadqiqot natijalari va uning tahlili

1959-yilgi JKda joriy etilgan eng muhim yangiliklardan biri sudlarga qonunda belgilanmagan boshqa holatlarni ham yengillashtiruvchi holat sifatida topish huquqining berilishi bo'ldi. Ushbu qoida 1994-yilgi JKda ham saqlab qolindi.

Jazoni yengillashtiruvchi holatlar bilan bog'liq holda, jinoyat qonunchiligi rivojlanishining keyingi bosqichi 1994-yilda yangi JK qabul qilinishi bilan bog'liq. Ushbu JKda jazoni yengillashtiruvchi holatlar turlariga yanada aniqlik kiritilib, ularni qo'llash shartlari mufassal tartibga solingan. JKning 55-moddasiga ko'ra, quyidagi

holatlar jazoni yengillashtiruvchi holatlar deb topiladi: 1) aybni bo'yniga olish to'g'risida arz qilish, chin ko'ngildan pushaymon bo'lish yoki jinoyatni ochish uchun faol yordam berish; 2) yetkazilgan zararni ixtiyoriy ravishda bartaraf qilish; 3) og'ir shaxsiy, oilaviy sharoitlar oqibatida yoki boshqa mushkul ahvolda jinoyat sodir etish; 4) majburlash yoki moddiy tomondan, xizmat jihatidan yoxud boshqa jihatdan qaramlik sababli jinoyat sodir etish; 5) jabrlanuvchining zo'rlik, og'ir haqorat yoki boshqacha g'ayriqonuniy harakatlari tufayli vujudga kelgan kuchli ruhiy hayajonlanish holatida jinoyat sodir etish; 6) zaruriy mudofaaning, oxirgi zaruratning asosli chegarasidan chetga chiqib jinoyat sodir etish, ijtimoiy xavfli qilmishni sodir etgan shaxsni ushlashda, kasb yoki xo'jalik faoliyatiga bog'liq bo'lgan asosli tavakkalchilikda zarar yetkazish; 7) voyaga yetmaganning jinoyat sodir etishi; 8) homilador ayolning jinoyat sodir etishi; 9) jabrlanuvchining g'ayriqonuniy yoki axloqqa zid xulq-atvori ta'siri ostida jinoyat sodir etish. Ushbu JKda yengillashtiruvchi holatlarni inobatga olgan holda, jazo tayinlash shartlariga kiritilgan yangiliklardan biri yengillashtiruvchi holat JK maxsus qismining normasida jinoyat tarkibining zaruriy belgisi sifatida nazarda tutilgan bo'lsa, ushbu jinoyat uchun jazo tayinlashda hisobga olinmasligiga doir talabning kiritilishi bo'ldi.

Jazoni yengillashtiruvchi holatlar har doim jazo tayinlash qoidalari bilan bog'langaniga qaramay, mamlakatimiz qonunchiligi rivojlanish jarayonining turli bosqichlarida ularning vazifasi bir xil bo'lmagan. Masalan, ilgari amalda bo'lgan 1959-yilgi O'zbekiston SSRning JKda ular javobgarlikni yengillashtiruvchi holatlar deb nomlangan, 1994-yilgi JKda esa ular jazoni yengillashtiruvchi holatlar deb belgilangan. Jazoni yengillashtiruvchi va og'irlashtiruvchi holatlarning maqsadi, vazifasi, o'rni va huquqiy mazmunini belgilashda bunday noizchilik ilmiy abadiyotlarda qizg'in bahs-munozaralarga sabab bo'lgan.

Sho'ro davrida jazoni yengillashtiruvchi holatlarning huquqiy mazmunini belgilash to'g'risidagi masala yuzasidan bir nechta nuqtayi nazar ilgari surilgan. Bir guruh mualliflar jazoni yengillashtiruvchi holatlar ayb darajasiga ta'sir ko'rsatadi [6, 370-b.], deb hisoblagan. Boshqa mualliflar tahlil qilinayotgan holatlarning mohiyati sud tomonidan jazo tayinlashda uni yumshatishdan iborat [7, 93-b.], deb ta'kidlagan. Yana bir guruh mualliflar bunday holatlarni aybni yengillashtiruvchi holatlar deb nomlash to'g'ri bo'ladi [8, 20–39-b.], deb hisoblagan. Ko'rib chiqilayotgan holatlarni qilmishning ijtimoiy xavflilik darajasini yumshatadigan holatlar deb nomlash maqsadga muvofiq bo'ladi [9, 27–b.], degan nuqtayi nazar ham ilgari surilgan. Qolgan mualliflar qonun chiqaruvchining tahlil qilinayotgan holatlarni javobgarlikni yengillashtiruvchi holatlar deb nomlash zarurligi haqidagi fikriga qo'shilganlar. Bizning fikrimizcha, qonun chiqaruvchining nuqtayi nazari to'g'ri bo'lgan. Yuqorida sanab chiqilgan nuqtayi nazarlar, bizningcha, jazoni yengillashtiruvchi holatlarning ahamiyatini kamaytirib ko'rsatadi va ularning asl mazmunini chegaralaydi.

Tahlil qilinayotgan holatlarning o'rni va ahamiyati shundan iboratki, ish bo'yicha bir qancha jazoni yengillashtiruvchi holatlar aniqlanganligi jinoyat ishi reabilitatsiya qilmaydigan asosga ko'ra tugatilishi va aybdor javobgarlikdan ozod qilinishi uchun asos bo'lib xizmat qilishi mumkin [10, 136–137-b.]. Bir qator mualliflar

qonun chiqaruvchini qo'llab-quvvatlaydilar va JKda yengillashtiruvchi holatlarning o'zgartirilgan talqiniga qo'shiladilar. Masalan, M.N. Stanovskiy jinoyat qonunida ko'rib chiqilayotgan holatlarning jazoni yengillashtiruvchi holatlar deb nomlangani sudlarga ularni aynan jazo tayinlashda hisobga olish maqsadga muvofiq bo'lishini ko'rsatadi [11, 168-b.]. V. Tkachenkoning fikricha, jazoni yengillashtiruvchi holatlar jazoni pasaytiradi, jazoni og'irlashtiruvchi holatlar mavjudligi esa moddaning sanksiyasi doirasida og'irroq jazo tayinlanishini nazarda tutadi [12, 10–11-b.].

L.L. Kruglikov fikriga ko'ra, jazoni yengillashtiruvchi holatlar – bu, eng avvalo, javobgarlikni individuallashtirish vositalaridir. Olim tahlil qilinayotgan holatlar nomi o'zgartirilishi bilan bir qatorda, qo'llanish doirasi kengaytirilishi hisobiga ularning funksiyalari ko'payishi ham yuz berganini ta'kidlaydi [13, 82-b.].

Xulosalar

Bizning nazarimizda, JK 55-moddasining birinchi qismida nazarda tutilgan jazoni yengillashtiruvchi holatlarning mazmuni va maqsadlarini aniqlash uchun JK 8-moddasining jinoiy javobgarlik prinsipi sifatidagi odillik mazmunini yorituvchi qoidasi muhim ahamiyat kasb etadi. Unda jinoyat sodir etishda aybdor bo'lgan shaxsga nisbatan qo'llaniladigan jazo yoki boshqa huquqiy ta'sir chorasi odilona bo'lishi, ya'ni jinoyatning og'ir-yengilligiga, ayb va shaxsning ijtimoiy xavflilik darajasiga muvofiq bo'lishi kerakligi nazarda tutilgan. Bizningcha, sodir etilgan jinoyat holatlari uning ijtimoiy xavflilik darajasi va aybdorning shaxsi, shu jumladan, JKning tegishli moddalarida nazarda tutilgan jazoni yengillashtiruvchi va og'irlashtiruvchi holatlar bilan ham tavsiflanadi.

Sud amaliyoti shuni ko'rsatadiki, jazoni yengillashtiruvchi holatlar aniqlangani tarbiyaviy tusdagi majburiy choralarni qo'llash, jazoni o'tashni kechiktirish va shartli hukm qilish uchun keltiriladigan asosiy dalillardan biri hisoblanadi.

Jinoiy javobgarlik o'zgartirilishi mumkin emas, chunki u yo kelib chiqadi, yo kelib chiqmaydi, degan nuqtayi nazar, bizningcha, to'g'ridir.

Umumiy qoidaga binoan, jazoni yengillashtiruvchi holatlar sudlar tomonidan jazo turi va hajmini tanlash yoki jinoiy-huquqiy tusdagi choralarni qo'llamaslikda hisobga olinadi. Ularning mavjudligi jamiyatdan ajratish bilan bog'liq bo'lmagan shartli jazo tayinlash, ya'ni shartli hukm qilish imkoniyatini belgilaydi; yo'qligi esa jazoni og'irlashtiruvchi holatlar bilan bir qatorda mazkur yo'lni tanlashni qiyinlashtiradi.

Bunga yana shuni qo'shimcha qilish mumkinki, JK 55-moddasining birinchi qismida mustahkamlangan ro'yxatda bo'lg'usi jazoni yumshatish bilan bir qatorda, hatto JK 64–67-moddalari qoidalaridan birini qo'llab, jinoiy javobgarlikdan ozod qilish imkonini beradigan alohida jazoni yengillashtiruvchi holatlar nazarda tutilgan. Jumladan, JKning 66-moddasiga ko'ra, ijtimoiy xavfi katta bo'lmagan yoki uncha og'ir bo'lmagan jinoyatni birinchi marta sodir etgan shaxs, agar u aybini bo'yniga olish to'g'risida arz qilgan, chin ko'ngildan pushaymon bo'lgan, jinoyatning ochilishiga faol yordam bergan va keltirilgan zararni bartaraf qilgan bo'lsa, javobgarlikdan ozod qilinishi mumkin. Ammo JKning 64–67-moddalarida nazarda tutilgan holatlar butunlay boshqa institut – javobgarlikdan ozod qilish instituti hisoblanadi.

Bizningcha, JKda tahlil qilinayotgan holatlarni jazoni yengillashtiruvchi holatlar degan nomda qoldirish to'g'ri bo'ladi.

Yuqoridagi tahlillarga asosan, jazoni yengillashtiruvchi holatlar bo'yicha jinoyat qonunchiligi rivojlanishini shartli ravishda quyidagi bosqichlarga ajratish taklif etiladi:

1-bosqich – eng qadimgi davrdan VIII asrgacha bo'lgan davr. Ushbu davrda mamlakatimizda “Avesto” qoidalari tatbiq etilgan;

2-bosqich – VIII asrdan 1926-yilgacha bo'lgan davr. Ushbu davrda mamlakatimizda jazoni yengillashtiruvchi holatlar shariat qoidalari asosida tartibga solingan;

3-bosqich – 1926–1959-yillar. Ushbu davrda mamlakatimizda jinoyat qonunchiligi kodifikatsiya qilindi, javobgarlikni yengillashtiruvchi holatlar ro'yxati qonunchilik bilan aniq belgilab qo'yildi;

4-bosqich – 1960–1994-yillar. Jinoyat qonunchiligida javobgarlikni yengillashtiruvchi holatlar ro'yxati yangilandi; ularga nisbatan qat'iy ro'yxat tamoyilidan voz kechildi; sudlarga qonunda belgilanmagan holatlarni ham javobgarlikni yengillashtiruvchi holat sifatida topish huquqi berildi;

5-bosqich – 1994-yildan hozirga qadar bo'lgan davr. Mazkur davrda jazoni yengillashtiruvchi holatlar ro'yxati kengaytirildi va qayta ko'rib chiqildi, ularni qo'llash shartlariga qo'shimcha aniqlashtiruvchi mexanizmlar kiritildi.

REFERENCES

1. Boboyev H., Do'stjonov T., Hasanov S., Ollamov Ya. “Avesto” va uning insoniyat taraqqiyotidagi o'rni [“Avesta” and its place in human development]. Urganch, Khorezm, 2002, p. 28.
2. Rajabova M. Shariatda jinoyat va jazo [Crime and punishment in Sharia]. Tashkent, Adolat Publ., 1996, pp. 88–89.
3. Burhonuddin Marg'inoniy. Hidoya [Hidaya]. Kazan, 1886, vol. 2, p. 535.
4. Ugolovnyy kodeks Uzbekskoy SSR [Criminal code of the Uzbek SSR]. Samarkand, NKYu UzSSR, 1926, p. 10.
5. O'zbekiston SSRning Jinoyat kodeksi [Criminal Code of the Uzbek SSR]. The fifth call was accepted at the second session of the Supreme Soviet of the Uzbek SSR on May 21, 1959. Tashkent, Uzbekistan, 1977, pp. 32–33.
6. Alekseev N.S., Shargorodskiy M.D. Sovetskoye ugolovnoye pravo [Soviet criminal law]. Common part. Moscow, 1952, p. 370.
7. Kuznesova N.F., Kurinov B.A. Otyagchayushchiye i smyagchayushchiye obstoyatel'stva, uchityvayemye pri opredelenii mery nakazaniya. Primeneniye nakazaniya po sovetskomu ugolovnomu pravu [Aggravating and mitigating circumstances taken into account when determining the measure of punishment. Application of punishment under Soviet criminal law]. Moscow, 1958, p. 93.
8. Shargorodskiy M.D. Vina i nakazaniye v sovetskom ugolovnom prave [Guilt and punishment in Soviet criminal law]. Moscow, 1945, pp. 13, 20–39.

9. Karpes I.I. Otyagchayushchiye i smyagchayushchiye obstoyatel'stva v ugolovnom prave [Aggravating and mitigating circumstances in criminal law]. Moscow, 1959, p. 27.

10. Kurs sovetskogo ugolovnogo prava [The course of Soviet criminal law]. Vol. 3, pp. 136–137.

11. Stanovskiy M.N. Naznachenije nakazaniya [Appointment of punishment]. St. Petersburg, 1999, p. 168.

12. Tkachenko V. Obshchiye nachala naznacheniya nakazaniya [General principles of sentencing]. *Russian Justice*, 1997, no. 1, pp. 10–11.

13. Kruglikov L.L. Genezis pravovoy prirody obstoyatel'stv dela, smyagchayusshchikh i otyagchayushchikh otvetstvennost' [The genesis of the legal nature of the circumstances of the case, mitigating and aggravating responsibility]. Problems of the theory of criminal law. Selected Papers (1982-1999). Yaroslavl, 1999, p. 82.

KRIMINOLOGIYA VA JINOIY ODIL SUDLOV

ILMIY-AMALIY JURNAL

4 / 2022

MUASSIS: TOSHKENT DAVLAT YURIDIK UNIVERSITETI

BOSH MUHARRIR:

Q. Abdurasulova

Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish kafedrası professori, yuridik fanlar doktori

BOSH MUHARRIR:

Y. Kolenko

O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi Akademiyasi boshlig'i

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI

N. Salayev

Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish kafedrası professori, yuridik fanlar doktori

Mas'ul muharrir: K. Hakimov

Muharrirlar: F. Muhammadiyeva, Y. Yarmolik, Sh. Yusupova

Musahhih: M. Patillayeva

Texnik muharrirlar: U. Sapayev, D. Rajapov

Tahririyat manzili:

100047. Toshkent shahar, Sayilgoh ko'chasi, 35.

Tel.: (0371) 233-66-36, 233-41-09.

Faks: (0371) 233-37-48.

Veb-sayt: www.tsul.uz

E-mail: lawjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1386.

Jurnal 2023-yil 1-fevralda tipografiyaga topshirildi.

Qog'oz bichimi: A4.

Shartli 7,9 b.t. Adadi: 100. Buyurtma: № 9.

TDYU tipografiyasida chop etildi.

ISSN 2181-2179

© Toshkent davlat yuridik universiteti